

ФЕДЬКО-ХАЛАМИДНИК

Це був чистий розбишака-халамидник.

Не було того дня, щоб хто-небудь не жалівся на Федька: там шибку з рогатки вибив; там синяка підбив своєму «закадишному» другові; там перекинув діжку з дощовою водою, яку збирали з таким клопотом.

Наче біс який сидів у хлопцеві! Усі діти як діти – граються, бавляться тихо, лагідно. Федькові ж неодмінно, щоб битися, щоб що-небудь перевернути догори ногами. Спокій був його ворогом, з яким він боровся на кожному місці.

Наприклад, таке. Ліплять хатки з піску. Перед будинком, де жив Федько, була незабрукована вулиця, і там завжди грузли в піску коні. Після дощу цей пісок ставав ліпким і вогким – для будування хаток нема краще. Поставиш ногу, обкладеш її піском і виймай потихеньку. От і хатка. Хто хоче, може навіть димаря приробити. Коло хати можна тин виліпити, а за тином натикати сінинок – і сад є.

А між хатками йде вулиця. Можна в гості ходити одно до одного.

Федько теж ліпить. Але раптом встане, подивиться-подивиться і візьме та й повалить усе чисто – і своє, і чуже. Ще й регочеться.

А як хто розсердиться або заплаче, так і штовхана дасть. Битись з ним і не пробуй, – перший по силі на всю вулицю. Враз тобі дасть підніжку, зімне, насяде й пита:

– Ну? Наживсь на світі? Говори!

Як той каже, що наживсь, то милує; а як пручається – ще б'є.

Або пускають хлопці змія.

Пляц великий – ні будинків, ні магазинів, розбігтись е де. І вітер там раз у раз найкращий.

От заносять змія.

Федько сидить у себе на воротах, як Соловей-Розбійник на дереві, і дивиться. Він усе любить або по дахах лазити, або на воротах сидіти. Ворота високі, і там ніби скринька така зроблена. В тій скриньці й засіда Федько.

– Пускай! – кричить той, що держить.

Змій виривається, але зразу ж козирає й б'ється об землю.

Федькові досадно: дурні, хвіст короткий! Але він сидить і не кричить нічого. Його думка зовсім інша.

Хлопці догадуються і прив'язують до хвоста ганчірку. Тоді змій плавно й легко здіймається вгору. Приємно держати його! Вітер чудесний, тільки розсотуй нитки та дивись, щоб на вузликах добре зв'язані були. Змій кокетує й хитає головою то в той бік, то в другий, наче комусь шепче щось на вухо то з одного боку, то з другого. А як дерчітки¹ ще начеплені, аж дух радіє! Цілий день би стояв, та держав, та дивився вгору. Небо високе-високе, сине та холодне. А змій у ньому білий-білий, хилитається, хвостом злегка водить, наче плава, наче йому душно й він ліниво обмахує себе віялом. І ледве-ледве чутно летється од нього дирчання дирчіток. Не тільки бачиш, а й чуєш. Так наче

¹ Дерчітки – саморобний пристрій, що під дією вітру породжує звук, дирчання (тут і далі – примітки відп. ред.).

Гриць або Стьопка там угорі і тягне за нитку, балується там і дирчить униз.

Нитка вже дугою пішла. Ех, погано путо¹ зроблено! Як добре зробити путо, нитка не дасть дуги. Ну та нічого – розсотуй далі. Нитка ріже руку, але то дурниця. Змій все далі й далі в'ється в небо, стає менший та менший.

– Телеграму давай!

Пускається телеграма. Біленький папірчик начіплюється на нитку й підсовується трошки вгору. Вітер підхоплює – і пішла телеграма. Ось зачепилась за вузлик і пручається, виривається, от трохи не крикне вниз: «Не пускають!» Але тут треба шарпнути нитку. Вітер знов підхоплює, попливла знову вгору біла вісточка. Ось уже вона недалеко, вже вона в тому місці, де навіть Гаврик не може бачити нитки. Ось-ось змії прочитає телеграму.

Але тут всі разом чують крик і переводять очі з змія на землю. Іде Федько. Іде і кричить. Він міг би підійти тихенько, так що й не почув би ніхто, – але Федько того не любив. Він ще здалеку кричить:

– Ану, гей там, давай сюди змія!

Буде однімати. Федько іде змія однімати.

Руки в кишені, картуз набакир, іде, не поспішає.

Але тікати й не пробуй, Федько усяку собаку випередить.

Хлопці починають швидко зсотувати нитки. Але що то допоможе?

– Давай змія! – підходить ближче Федько.

Гаврик кривить губи і хмикає. Стьопка зблід, але хутко зсотує нитки, зиркаючи на Федька.

Спірка піднімає з землі камінь і кричить:

– Ану, підійди! Ану!

Але Федько навіть рук не виймає з кишень і таки підходить.

– Давай сюди змія!

¹ Путо – ремінь, мотузка.

Тут він уже виймає руки з кишені, бо Спірка затуляє собою Стьопку й піднімає руку з каменем. Але сам Федько каменя не шукає, він тільки дивиться за Спірковою рукою.

– Дасш змія?

– А це твій змій?

– Одніму та й буде мій.

– Овва! Задавака! Так і провалю голову, тільки підійди.

– Ану, бий!

Федько навіть груди підставляє, так наче йому тільки того й хочеться, щоб його вдарили каменем. Чуб йому стрижком виліз з-під картуза, очі хутко бігають.

А Стьопка зсотує, а Стьопка зсотує! Змій тільки диркає далеко вгорі та шарпається і не розуміє нічого, що там сталося внизу, чого його так скоро тягнуть назад.

– Ну, бий же! Ех, ти! – боїться... Я он без каменя, на вас трьох.

– Льонька, Ва-сь-ко! – раптом кричить Спірка. – Сю-да-а!.. Федько змія однімає!

Але Федько вмить зривається з місця, налітає на Спірку, ловко підставляє ногу й кидає його на землю. Тут же підскакує до Стьопки, хапає нитку і рве її до себе. Нитка тріскає, змій диркає. Гаврик плаче, а Федько намотує нитку на руку й помалу задом іде додому. Вигляд у нього гордий. Спірка й Стьопка кидаються на нього, очі аж горять, шпурляють каміння, але Федько тільки угинається й регоче.

– Халамидро! Ну, не попадайся ти на нашій вулиці! Босявка! Зараза!

А Федько все іде та іде. Змій уже його.

Але тут, буває, візьме й зробить несподіване. Коли вже хлопці далеко й не можуть йому нічого зробити, він раптом вертається й віддає змія. Навіть принесе ще своїх ниток і дасть.

– На твого змія! Думаєш, мені він потрібний? Схочу – зроблю з цілого листа. Тато з типографії принесе червоної папири, так он якого зроблю...